

מהתיקנות הדף היומי

בס"ד | פנינים מתוך שיעורי הדף היומי של הרה"ג אברהם ישעיהו קובלסקי שליט"א

יומא דהילולא קדישא

ליומא דהילולא של הרבי מספינקא מבני ברק, כ"ק מרן האדמו"ר רבי יעקב יוסף ווייס זצוק"ל בן הרה"ק רבי ישראל חיים הי"ד זצוק"ל בנו של הרבי הקדוש החקל יצחק מספינקא הי"ד זצוק"ל, נלב"ע ביום י"ט ניסן יום ד' דחווה"מ פסח תשמ"ח.

בימי מלחמת העולם השנייה סבל הרבי מספינקא זצוק"ל רבות במחנות העבודה, שם גם איבד את הרבנית ושלושת ילדיו הי"ד, ושם נהרג גם אביו הקדוש הי"ד. פעם סיפר הרבי ששני דברים נתנו לו כח באותם זמנים קשים: אחד, שהיה נזכר בצורתו של זקנו הרבי החקל יצחק זצוק"ל, והשני שהיה נזכר בניגוני שבת קודש...

לימים סיפר שבהיותו במחנה היה מתפלל את כל התפילות בעל פה. ופעם ביום כיפור התפלל את כל תפילות שמונה עשרה של היום הקדוש, עד שהגיע לתפילת נעילה, ושם בתפילת "אתה נותן יד לפושעים" נתקע ולא הצליח להיזכר את המשך התפילה. ופתאום שם לב שעל הקרקע מתחתיו מונח דף של מחזור, הוא התכופף, הרים את הדף, ואז ראה שזהו הדף של "אתה נותן יד לפושעים". "כמו הבכיות שבכיתי באותה תפילה", סיפר הרבי, "לא בכיתי אף פעם ביום הקדוש, לא לפני זה ולא אחרי זה..."

הרבי מספינקא היה משנן בכל ימי חייו את המשניות, עד שבכל חודש היה מסיים את כל ששה סדרי משנה(!), באמרו שכך נהג גם זקינו הקדוש בעל האמרי יוסף מספינקא זצוק"ל. מקורו סיפור כי בכל יום לאחר תפילת שחרית הסתגר בחדר למשך שלש שעות לימוד, ורק אחר כך ישב להשיב את ליבו ולאכול פת שחרית, ומסדר זה לא זע כמלא נימא, באמרו לגבאים כי בשעות הלימוד הללו הוא מבקש מאוד שלא יפנו אליו ולא יפריעו לו בשום אופן, יהיה מה שיהיה, ובאותם שעות לא הוציא מפיו מילה בעניני חולין.

כשהגיע הרבי זצוק"ל לשנות זקנותו עלה בלבו חשש שמא יום אחד לא יוכל עוד לדבר, ואיך יוכל אז ללמוד כהרגלו... ישב הרבי והקליט את עצמו בלימוד כל הששה סדרי משנה, שיהיה בידי מוכנים ומזומנים כדי שיוכל ללמוד כמנהגו. ואכן בשנתו האחרונה התחיל הרבי להיחלש ולסבול ממחלות שונות לא עליכם. הרבי לקה אז בדיבורו, וגם מאור עיניו נחלש. ואז באו קלטות אלו לשימוש, והרבי זצוק"ל האזין מידי יום ח"י פרקים משניות בעודו שוכב על מיטת חוליו.

איך בערו פניו הקדושים של רבן של ישראל כליל הסדר

מרחמסטריוקא מארה"ב שליט"א, שהקב"ה יאריך ימיו ושנותיו מתוך בריות גופא.

בספר הנפלא (שואלין חודשין עמוד כ"ד) מצאתי סיפור מרטיט, שסיפר הרבי שליט"א סיפור ששמע מפי הרב החסיד ר' אהרן הויזמן ז"ל, על חסיד שיש שהסתופף בצל הרה"ק הבית אהרן מקארלין ז"ע, שהיה עני ואביון רח"ל, ולא היה לו ממה להכין צרכי יום טוב כלל. פעם אחת נפגש עם חבריו כמה שבועות לפני חג הפסח. שאלו הלה: ווי האלטסטו מיט דעם פסח? [איפה אתה אווח עם ההכנות לפסח?], כשכוונתו היתה כמובן אם יש לו כבר צרכי יום טוב, כמצות, יין, וכיצא בזה. אך אותו חסיד עני ואביון, שראשו היה בשמים, ענה בשמחה: "בשלה"ה הקדוש אני אווח בפרק פלוני, במה"ל אני אווח בפרק זה וזה. לא עלה על דעתי כלל שהשאלה נשאלה אודות צרכי החג, ובמקום לחשוב על המצב הכלכלי שלו, הוא התכונן כראוי לקראת החג הקדוש בלימוד ספרי קודש, להבין ולדעת עניני יציאת מצרים, ועניני הגדה של פסח...

(מתוך הפתיחה לשיעור, א' דחווה"מ פסח תשפ"ב, שקלים דף ח')

כמה אפשר להשיג כליל הסדר

כ"ק מרן הרבי הקדוש הישועות משה מויז'ניץ זצוק"ל אמר ווארט קדוש בשם אביו הרבי הקדוש האמרי חיים מויז'ניץ זצוק"ל. הנביא אומר (בירמיה ט' כ"ג): "כי אם בזאת יתהלל המתהלל השכל וידוע אותי" וגו'. אמר האמרי חיים, "יתהלל המתהלל" רומז על הלילה הקדוש של ליל הסדר, הלילה היחיד שאנו אומרים בו פעמיים הלל, פעם אחת בשעת התפילה ופעם שניה בשעת הסדר. "השכל וידוע אותי", לילה קדוש זה הוא זמן מסוגל להשת גדלותו יתברך שמו.

והרבי האמרי חיים הוסיף עוד קוועטש נוסף. לא כתוב "ידע" לשון עבר, אלא "ידוע אותי", אפילו אם יהידי לא ידע עד היום, עד עכשיו הוא לא השיג כלום, עם כל זה בליל הסדר הוא יכול לזכות להשיג את רוממות הבורא יתברך שמו.

וראויים הדברים למי שאמרם, הרבי הקדוש האמרי חיים שידוע היה מדבר כל השנה מתוך געגועים והשתוקקות ומתוך ברען על ליל הסדר.

(מתוך הפתיחה לשיעור, ב' דחווה"מ פסח תשפ"ב, שקלים דף ט')

מפקיע מידי שיעבוד

השבוע נלמד אי"ה בדף היומי (יבמות דף מ"ו ע"א) את דברי רבא: "הקדש חמץ ושחרור מפקיען מידי שיעבוד".

הגאון הנודע רבי יוסף ליברמן שליט"א

כאן הבן שואל מאביו שבשמים

בספר הקדוש בית אהרן (קרלין) בהגדה של פסח מובא ווארט נורא: "בפסח דשנת תר"ד בשעת הסדר אמר [הבית אהרן זצוק"ל]: אבי זצוק"ל [הרה"ק רבי אשר מסטאלין ז"ע] אמר, כאן הבן שואל, פירוש 'שואל' הוא לשון שאלה ובקשה, רצה לומר כאן יכול הבר ישראל לשאול ולבקש מאביו שבשמים כל מה שצריך ולקבל חיות על כל הדברים בלילה הזה, ולהשיג מה שלא עמל ויגע על זאת".

היו צדיקים שכל השנה בערו במצוות של ליל הסדר. הרבי הקדוש מרן האמרי חיים מויז'ניץ זצוק"ל, בגעגועי הרב שלו, בהשתוקקות הנפלאה לקיים מצות אכילת מצה, היה כל השנה מדבר על הלילה הקדוש של ליל הסדר. ולפני היום טוב של פסח הוא היה פוקד את הציון של התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי במירון, והיה מתפלל לרבנו של עולם שיזכה לאכול את המצה מתוך דעת. הדבר הכי חשוב שאדם יכול וצריך לבקש בלילה הזה של ליל הסדר, זה דעת. הגמרא אומרת "כל המענג את השבת נותנין לו משאלות לבר", אומר על כך הרבי הקדוש השם משמואל זצוק"ל, מה זה "משאלות לבר" - שידע מה לשאול. מה הוא יכול לבקש? הדבר הכי חשוב זה דעת.

וכמובן שלאחר תפילות כאלה, בזמן שהרבי האמרי חיים אכל את הכזית מצה, בערו פניו כלהבת אש. אשרי עין ראתה זאת!

ואם הזכרנו את הרבי האמרי חיים, נזכיר מה היה אצל רבן של ישראל, דער הייליגער חתם סופר זצוק"ל. וכך סיפר הגאון הצדיק רבי עקיבא סופר דער פרעשבורגער רב על זקנו מרן הגאון הקדוש החתם סופר, שבליל הסדר בערו פניו כלפיד אש, ופניו היו כל כך מאירים כמו שמש בצהריים. וכשהתחתן בנו הגאון הקדוש מרן הכתב סופר זצוק"ל, סיפרו בנותיו של החתם סופר לרבנית חוה לאה אשתו של הכתב סופר, כי בליל הסדר אי אפשר להסתכל על אביון מגודל האור שבווער בפניו, אולם היא חשבה שכנראה הן מגזימות. כשהגיע ליל הסדר, והיא ניסתה להסתכל בפניו היא פשוט לא הצליחה. לימים סיפרה לנכדה הרב מפרשבורג זצוק"ל: בדיוק כמו שאי אפשר להסתכל על השמש בשעת הצהריים, כך לא יכולתי להסתכל בפניו הקדושים של חותני הקדוש מרן החתם סופר...

שנזכה שיהיה לנו דעת מה לבקש בליל הסדר, ונזכה להיזהר ולהישמר ממשוהו חמץ, שיהיה לנו חג כשר ושמח, ושהאור של ההייליגער יום טוב פסח, ילווה אותנו כל השנה, אמן.

(מתוך הפתיחה לשיעור, י"ב ניסן תשפ"ב, שקלים דף ד')

איפה אתה אווח עם הפסח

ביום טוב קבלתי לידי ספר "אמרות טהורות על המועדים וחדשי השנה", מדברות קדשו של הוד כ"ק מרן הרבי

מיני מתיקה

על הפסוק בשירת הים "מכון לשבתך פעלת ה'", אומר רש"י הקדוש: "מקדש של מטה מכון כנגד כסא של מעלה". בפשטות מדובר על בית המקדש. אך חשבתי לומר בחמלת ה' עלי ובסייעתא דשמיא בדרך רמז, בית הכנסת נקרא מקדש מעט. וכמו שלמדנו במסכת מגילה (דף כ"ט ע"א): "ואהי להם למקדש מעט, אמר רבי יצחק, אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות". וכונת הפסוק היא שהקב"ה נמצא עם כלל ישראל, ומשרה שכנתו בבתי כנסיות ובתי מדרשות. זוהי כונת רש"י: "מקדש של מטה מכון כנגד כסא של מעלה", כשיהידי נכנס לבית הכנסת, לבית המדרש, הוא צריך לחשוב שהוא נמצא כנגד כסא של מעלה, להיכנס בבחינת "בבית אלוקים נהלך ברגש", עם יראת שמים, עם התרגשות, שירגיש שהוא נמצא במקום קדוש.

היטב את השאלה, ענה לרבי: מה אני יכול לעשות, יש לי יצר הרע גדול מאוד ואיני יכול להשתחרר ממנו.

ענה לו הרבי מינייה וביה: אתה יודע? הגמרא אומרת "הקדש מפיקע מידי שיעבוד", אם אדם מנסה לקדש את עצמו מעט, זה מפיקע אותו מהשיעבוד של היצר הרע...

בספרו הנפלא משנת יוסף (על אגדות הש"ס) מסביר את דברי הגמרא בדרך רמז. האדם בעולם הזה הוא משועבד תמיד ליצר הרע המנסה כל הזמן להילחם איתו ולשעבד את כל מוחו ורוחו לצד הרע, ועל האדם כל הזמן ללחום איתו ולהשתחרר מהשיעבוד שלו. וחכמינו ז"ל נתנו על זה שלש עצות איך להילחם עמו, ושלשתם רמוזים במאמר הנ"ל "הקדש חמץ ושחרור מפיקע מידי שיעבוד".

העצה הראשונה היא "**הקדש**", כלומר שהאדם יקדש עצמו אף במותר לו כדי שלא יגיע ח"ו לידי נגיעה באיסור. העצה השנייה היא "**חמץ**", להזהר ולהישמר בפסח ממשוהו חמץ, וכמו שמובא בשם האר"י ז"ל שהנזוהר ממשוהו חמץ בפסח מובטח לו שלא יחטא כל השנה. והעצה השלישית היא "**שחרור**", כלומר לעסוק בתורה הקדושה ועל ידי זה להיות משוחרר וכמו שאמרו חז"ל אין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתורה, והעסק בתורה היא עצה נפלאה להשתחרר מרשתו של היצר הרע ולהפקיע מידי השיעבוד אליו.

נסיים בסיפור נפלא שסיפר ידידי הרה"ח שלוחא דרבנן ר' מנחם אליעזר מוזס שליט"א. פעם פגש הרה"ק בעל הדמשק אליעזר מו"צניץ זצוק"ל ביהדי שירד קצת מהדרך. פנה אליו מרן הדמשק אליעזר בפנים חביבות ושאל אותו: "מה קורה איתך ידידי?". הלה שהבין

דברי חיזוק בענין קירוב רחוקים מהרבי הקדוש רבי קלונימוס קלמן מפיאסצנא זצוק"ל מתוך ספרו "אש קודש"

ברוך המקום ברוך הוא, ברוך שנתן תורה לעמו ישראל ברוך הוא, כנגד ארבעה בנים דברה תורה. להבין מה הוא הברכה שמברכין אותו יתברך על שדברה התורה כנגד ארבעה בנים.

ואפשר כי כבר דברנו מזה שבאותו הפסוק שרמזה התורה תשובה לבן רשע, רמזה תשובה לשאינו יודע לשאול, "והגדת לבנך ביום ההוא לאמר בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים".

ופשוט אפשר לומר שבאמת אין כוונת התורה שנרחק אפילו את הבן רשע, רק כיון ששניהם הם בבחינת שאינו יודע לשאול ולפתוח בקדושה, זה לפי שאינו יודע לגמרי לשאול, והרשע יודע ידיעות לא טובות, ואת הטובות אינו יודע לשאול. לכן לשניהם משיבה התורה בפסוק אחד, איך לפתוח להם בקדושה ואיך לקרבם, רק לשאינו יודע לגמרי די ב"והגדת" וכו' ובזה "את פתח לו", ולהרשע שיש לו ידיעות לא טובות ובשביל זה אינו יודע לשאול בקדושה, צריך להיות מקודם "הקהה את שניו" ובזה "את פתח לו" ותקרבנהו.

והנה אנו אומרים באהבה רבה: "אבינו אב הרחמן המרחם רחם עלינו ותן בלבנו בינה" [שאנו מזכירים שהוא אבינו], כלומר כיון שהקב"ה מקיים את כל התורה, והרי "ולמדתם אותם את בניכם לדבר בם" הוא גם כן מצוה בתורה, לכן אבינו שאתה מצווה כביכול במצוה "ולמדתם את בניכם" – תן בלבנו בינה.

וזהו שאומרים "ברוך המקום וכו' ברוך שנתן תורה וכו' כנגד ארבעה בנים" וכו', כי כיון שמצוה מן התורה לשוב ולקרב כל מיני הבנים, חכם, תם, שאינו יודע לשאול, ואף על הרשע לא אמרו בזה "אל תען כסיל כאולתו פן תשוה לו גם אתה" (משלי כו, ד), או כמו שאמרה הגמרא סנהדרין (לח:): שלאפיקורס ישראל אסור להשיב, רק את כולם עתה ישוּבו ויקרבו. לכן גם הוא יתברך יקיים עתה מצוה זו, כי אפילו חס וחלילה מי שהוא רשע, כבר קיימו די בנו "הקהה את שניו" ויקרבנו מעתה אליו יתברך ברחמים.

ואפשר שלכן אומרים אחר כך "מתחילה עובדי עבודה זרה היו אבותינו, ועכשיו קרבנו המקום לעבודתו", לומר שכבר היה כך לעולמים שהיו כל כך רחוקים וקרבתו המקום לעבודתו.

מקולמוסם של הקוראים

מאחרוני הנביאים, אבל עדיין לא הגיע למדרגת הנביאים שהיו בדור קודם, כדוגמת עמוס, שהיה רועה בקר. ענה לו רבי עקיבא: לא רק שהגעתי לעמוס, אלא אפילו הגעתי למשה רבנו, שהיה רועה צאן.

והנה 'עמוס' (176) ו'משה' (345) שווים יחדיו 521. 'יונתן' (+5 516) האותיות של שמו) גם שווה 521. אומר רבי עקיבא ליונתן, שהוא לא פחות ממנו, והוא, רבי עקיבא, הגיע בקבלתו, לא רק לעמוס, אלא אף למשה רבנו.

ופירושו זה של המהרש"א אכן משתלב יפה במסופר במסכת מנחות (דף כ"ט ע"ב) על משה שעלה למרום ושם אמר לו הקב"ה שעתיד רבי עקיבא לדרוש על כל קוץ וקוץ תלי תלים של הלכות.

בכבוד רב ובידידות, **רפאל מגיד**, בעל מחבר ספרים הכוללים חייו תורה ותלמוד על דרך הגימטריאות – כמים לים מכסים, דרך אברהם, כאל תערוג.

לכבוד גליון "**מתיקות הדף היומי**" הממתיק את לימוד התורה ללומדיה.

הנה רעיון שחשבתי עליו בעת שלמדנו את הדף היומי, יבמות דף ט"ז.

הגמרא מספרת שם שיונתן אחיו של רבי דוסא בן הרכינס אמר לרבי עקיבא: אתה הוא עקיבא ששמך הולך מסוף העולם ועד סופו? אשריך שזכית לשם, אבל עדיין לא הגעת למדרגת רועי בקר. ענה לו רבי עקיבא: אפילו למדרגה של רועי צאן לא הגעתי.

המהרש"א מביא פירוש הפוך: שיונתן אמר לרבי עקיבא שהוא – רבי עקיבא – שמע מחגי הנביא שהיה

מאוצרות המועדים

הרבי הקדוש רבי יוחנן מטאלנא זצוק"ל ישב פעם בליל הסדר עם בניו ונכדיו, ולפתע נכנס אחד מנכדיו הקטנים עם בקבוק בירה. מיד קמה בהלה, כל המסובים התחילו לצעוק כשהילד עומד נבון ולא יודע מה רוצים ממנו. הרבי הקדוש השתיק את כולם, ובשלוה אופיינית ניגש לתינוק ואמר לו בקול רגוע: "תניח את זה על הרצפה, מוישלה". הוא הפך על זה קערה, ובקול שמח אמר לתינוק: "תודה רבה לך, מוישלה, שבזכותך אני יכול לקיים את מה שאמרו חז"ל כופה עליו כלי..."

נקודה למחשבה:

בהגדה של פסח "שם משמואל" מובא: טעם שחמץ אסור מן התורה משש שעות ולמעלה, שלא מצינו כמותו בשום איסור, דהנה אאמו"ר האבני נזר אמר בשם רבו החידושי הרי"ם דלעולם לא מצינו הרחקה מן התורה רק מדרבנן, חוץ ממקום אחד, והוא "מדבר שקר תרחק", כי השקר הרחיקה התורה כל כך וציוותה לנו להרחיק הימנה ככל האפשר. והנה החמץ הוא שקר כי הוא תופח יותר ממה שיש לו באמת והוא רק אויר בעלמא. ולכן גם בזה ציוותה התורה לעשות הרחקה משש שעות ולמעלה.